

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2014/року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічний розвиток міста

Спеціальність 8.15010001 «Державне управління»

Інститут суспільства

2014-2015 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра державного управління та управління освітою

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Економічний розвиток міста

галузь знань: 1501 державне управління
напрямок підготовки: 8.15010003 Державне управління
(освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»)
за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Економічний розвиток міста

«ПОГОДЖЕНО»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Вченою радою Інституту суспільства
Протокол № __ від ____ 2012 р.

_____ О.Б. Жильцов

Економічний розвиток міста

галузь знань: 1501 Державне управління
напрямок підготовки: 8.15010003 Державне управління
(освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»)
за вимогами кредитно-модульної системи

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри державного
управління та управління освітою
Протокол № _____ від _____
2013 р.

Завідувач кафедри державного
управління та управління освітою

_____ Л.В.Гонюкова
Київ 2013

УДК ---
ББК ---

Економічний розвиток міста Робоча навчальна програма. – К.: Видавництво
«Університет» КУ імені Бориса Грінченка, 2013. – 35 с.

Укладач:

- Краснейчук А.О., кандидат наук з державного управління, доцент кафедри державного управління та управління освітою

УДК ---
ББК ---

© Краснейчук А.О., 2013 р.
© КУ імені Бориса Грінченка, 2013р.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ	7
III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН	8
IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА»	10
V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА»	17
VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	19
VII. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ	20
VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	21
IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	34
XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Економічний розвиток міста» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою державного управління та управління освітою Інституту суспільства на основі ОПП відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України «Про перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» (лист № 1/9-736 від 06.12. 2007 р.)

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в Київському університеті імені Б.Д. Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень слухачів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Економічний розвиток міста» є складовою частиною дисциплін циклу професійної та практичної підготовки варіативної частини блоку навчальної програми.

Метою викладання є одержання теоретичних знань щодо управління економічним розвитком міста, регіону; вироблення практичних навичок використання методів державного стимулювання підвищення ефективності функціонування суб'єктів економічної діяльності, формування здатності прийняття управлінських рішень на основі інноваційних підходів до управління територіями. Обґрунтування завдань та перспективних напрямів економічної та соціальної політики міст, визначення складових сталого розвитку, ознайомлення з сучасними методами стимулювання суспільного розвитку, в тому числі по окремих сферах, вивчення основних положень фінансово-бюджетної політики місцевих органів влади.

Навчальна дисципліна «Економічний розвиток міста» має своїм **завданням** вивчення:

- особливостей освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки магістрів галузі знань «Державне управління»;
- головних положень освітньо-професійної програми і навчального плану підготовки магістрів галузі знань «Державне управління»;
- основних засад організації навчальної діяльності у вищому навчальному закладі;

Знання. Курс «Економічний розвиток міста» має на меті:

- надати слухачам теоретичні знання з питань управління економікою міста та регіону в умовах становлення ринкових відносин;
- ознайомити слухачів з сучасними механізмами підтримки розвитку економіки регіону та міста, напрямками її реформування та реструктуризації, розробкою стратегій економічного розвитку міста та регіону; архітектурно-містобудівної діяльності, земельної, екологічної політики.
- сформувати у слухачів вміння та навички практичного використання нових методів та важелів управління економікою регіону та міста, інструментів залучення фінансових та інвестиційних ресурсів для аналізу та вирішення проблем економічного розвитку територій;

- розширити знання слухачів про доходи та видатки місцевих бюджетів, фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування, інвестиційні програми та ресурси;
- навчити слухачів висловлювати та обґрунтовувати власну позицію стосовно процесів економічного життя певного міста, регіону на основі логічного аналізу соціально-економічних чинників.

Навчальні результати / досягнення: слухачі набувають уміння та навички:

- аналізувати сутність процесів реформування економіки регіону та міста і володіти вмінням застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності;
- критично аналізувати та вміти застосовувати механізми і методи управління економікою регіону та міста, виходячи із завдань економічної реформи; розробляти програмні документи економічного розвитку міста певної території, мати навички використання адміністративних та економічних важелів управління економікою; використовувати сучасні механізми та методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку міста та регіону;
- аналізувати доходну та видаткову частину місцевого бюджету, власну податкову базу місцевого самоврядування, кредитоспроможність місцевих органів влади, регіональні накопичення та фінансові ринки.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 90 год., із них:

- лекції – 8 год.;
- семінарські заняття – 8 год.;
- індивідуальна робота – 4 год.;
- самостійна робота – 36 год.;
- семестровий контроль – 30 год.;
- модульний контроль – 4 год.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Економічний розвиток міста

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: 3 <i>кредити</i>	Шифр та назва галузі знань: <i>1501 «Державне управління»</i>	Частина програми (варіативна): <i>вибір слухача</i>
Кількість змістовних модулів: <i>6 модулів</i>	Шифр та назва напрямку підготовки: <i>8.15010003 «Державне управління»</i>	Рік підготовки: 1 Семестр: 2
Загальний обсяг дисципліни: <i>90 години</i>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«Магістр»</i> .	Аудиторні заняття: 20 год. 3 них: Лекції: 8 год. Семінарські заняття: 8 год. Індивідуальна робота: 4 год. Самостійна робота: 36 год.
Кількість тижневих годин: <i>2 години</i>		Модульний контроль: 4 год. Вид контролю: ПМК

III. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Використані скорочення:

- ✓ лекції (Л);
- ✓ семінарські заняття (СЗ);
- ✓ практичні заняття (ПЗ);
- ✓ індивідуальна робота (ІР);
- ✓ самостійна робота (СР);
- ✓ підсумковий контроль (ПК);
- ✓ аудиторні заняття (А);
- ✓ разом (Р).

	Назви розділів	Р	А	Л	СЗ	ПЗ	ІР	СР	ПК
Напрямок підготовки «Державне управління» галузі знань «Економічний розвиток міста»									
Змістовий модуль I. Теоретико-методичні основи планування розвитку міст та регіонів									
1	Тема 1. Теоретичні основи регіональної і міської економіки	8	2	2			3	3	
2	Тема 2. Механізми державної регіональної політики міст та регіонів	8	2		2		3	3	
	Разом	17	5	2	2		6	6	1
Змістовий модуль II. Основні форми державного регулювання міської, регіональної економіки									
3	Тема 3. Оцінка економічного потенціалу регіону (міста) та обґрунтування перспективних напрямів його використання	6					3	3	
4	Тема 4: Регулювання економічного розвитку міст та регіонів. Ефективне використання трудових та земельних ресурсів	8	2		2		3	3	
	Разом	15	3		2		6	6	1
Змістовий модуль III. Розробка оптимальної територіальної структури господарського комплексу									
	Тема 5. Регулювання економічного розвитку населених пунктів	14	2	2			6	6	
	Тема 6. Основи містобудівної діяльності	8	2	2			3	3	
	Разом	23	5	4			9	9	1
Змістовий модуль IV Місцевий бюджет: політика доходів та видатків									
	Тема 7. Фінансово-бюджетне регулювання регіонального, міського розвитку	8	2		2		3	3	
	Тема 8. Фінансово-бюджетна політика місцевих органів влади	13	2	2			5	6	
	Разом	22	5	2	2		8	9	1
Змістовий модуль V. Перспективи розвитку підприємницької діяльності									
	Тема 9. Напрямки розвитку підприємництва в Україні	6					3	3	
	Разом	6					3	3	

Змістовий модуль VI Інноваційний розвиток територій									
	Тема 10. Основні напрями підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, місті.	7	2		2		2	3	
	<i>Разом</i>	7	2		2		2	3	
	<i>Усього за навчальним планом</i>	90	24	8	8		34	36	4

IV. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МІСТА»

Змістовий модуль I. Теоретико-методичні основи планування розвитку міст та регіонів

Тема 1. Теоретичні основи регіональної і міської економіки

1. Політика сталого розвитку регіону
2. Планування розвитку територій. Інструменти регіонального розвитку

Основні поняття теми: Регіон різного таксономічного рівня: країна, автономна республіка, область, район, будь-який населений пункт як об'єкт регіонального економічного аналізу. Політика сталого розвитку регіону, міста. Концепції сталого регіонального розвитку. Сталий розвиток регіону як соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток його території. Основні завдання сталого розвитку регіонів, міст. Планування розвитку територій

Тема 2. Механізми державної регіональної політики міст та регіонів

1. Сучасні механізми стимулювання розвитку економіки регіону (міста).
2. Законодавчі акти, що визначають права і обов'язки регіонів у загальнонаціональній політиці України.

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р
2. Закон України від 07.02.2002 № 3059-III «Про Генеральну схему планування території України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 30, ст.204.
3. Закон від 16.11.1992 № 2780-XII «Про основи містобудування» // Відомості Верховної Ради України від 29.12.1992 1992 р., № 52, ст. 683
4. Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» // Відомості Верховної Ради України, N 34, ст.343.
5. Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV «Про архітектурну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 31, ст.246.
6. Закон України від 23.03.2000 № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 25, ст.195.
7. *Берданова О.В.* Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
8. *Біла С.О.* Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / С. О. Біла. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
9. *Державна регіональна політика:* Навч.посібн. / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007 – 64 с.
10. *Кутідзе Л.С.* Роль стратегічного планування у формуванні економічного потенціалу регіону / Л.С. Кутідзе // Вісник НУ «Політехніка»: Логістика. – 2009. – № 472. – С. 103-108.

11. *Основи регіонального управління в Україні*. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
12. *Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє*: Монографія / Нац.акад.держ.упр. при Президентові України; Відп.ред. І.А.Грицяк. – К.: "К.І.С.", 2009. – 240 с.
13. *Енциклопедія державного управління : у 8 т.* / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].- Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

Змістовий модуль II. Основні форми державного регулювання міської, регіональної економіки

Тема 3. Оцінка економічного потенціалу регіону (міста) та обґрунтування перспективних напрямів його використання

1. Аналіз основних показників соціально-економічного розвитку регіону, міста.
2. Регулювання основних напрямів розвитку територій.

Основні поняття теми: Основні показники соціально-економічного розвитку регіону, міста. Трудові ресурси регіону та сучасні тенденції їх розвитку. Визначення динаміки природного приросту населення за допомогою показників народжуваності й смертності. Визначення загальної кількості трудових ресурсів. Рівень кваліфікації трудових ресурсів. Економічні й природні передумови розміщення виробництва з територіальним розміщенням населення. Розселення та міграції. Основні види міграцій. Аналіз зайнятості населення в Україні. Загострення проблема безробіття.

Тема 4: Регулювання економічного розвитку міст та регіонів. Ефективне використання трудових та земельних ресурсів

1. Основні форми державного регулювання.
2. Трудові ресурси регіону та сучасні тенденції їх розвитку
3. Аналіз зайнятості населення в Україні. Загострення проблема безробіття.

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р
2. Закон України від 22.06.2012 № 5026-VI “Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності” // Офіційний вісник України від 13.08.2012 2012 р., № 59, стор. 25, стаття 2366.
3. Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII “Про колективні договори і угоди” // Відомості Верховної Ради України від 07.09.1993 1993 р., № 36, стаття 361.
4. Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI “Про зайнятість населення” // Урядовий кур'єр від 12.09.2012 № 164.
5. Закон України від 02.03.2000 № 1533-III “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” // Урядовий кур'єр від 19.04.2000.
6. Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР “Про оплату праці” // Голос України від 25.05.1995.

7. Закон України від 15.07.1999 № 966-XIV “Про прожитковий мінімум” // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 38, ст.348/
8. Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV “Про стимулювання розвитку регіонів” // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 51, ст.548.
9. Закон України від 25.10.2001 № 2768-III “Земельний кодекс України” // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 3-4, ст.27
10. Закон України від 22.05.2003 № 858-IV “Про землеустрій” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 36, ст.282)
11. Закон України від 07.07.2011 № 3613-VI Про Державний земельний кадастр (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 8, ст.61)//.
12. *Основи регіонального управління в Україні*. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
13. *Пушкар З., Пушкар Б., Стратегічне планування регіонального розвитку // Українська наука: минуле, сучасне й майбутнє випуск 13, 2008р.* [Електронний ресурс]: Заголовок з екрану http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2008_13/Puskar.pdf
14. *Кукса І.М., Гончаров Є.В. Чернякові І.С.* Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс]: Заголовок з екрану http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Kulsa_Gonc.pdf
15. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].- Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>*

Змістовий модуль III. Розробка оптимальної територіальної структури господарського комплексу

Тема 5. Регулювання економічного розвитку населених пунктів

1. Перспективні напрями економічного розвитку територій.
2. Основні проблеми регіонального, міського розвитку. Механізми державного впливу на розвиток регіонів в Україні.

Основні поняття теми: . Економічні процеси, що відбуваються в регіоні, місті. Основні завдання регіонального економічного аналізу. Основні складові елементи механізму державного регулювання: нормативно-правова база; фінансово-бюджетне регулювання регіонального розвитку та селективна підтримка окремих регіонів з боку держави. Реалізація державних регіональних програм, індикативних прогнозів і місцевих програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних утворень; розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

Тема 6. Основи містобудівної діяльності

1. Основні напрями містобудівної діяльності.
2. Органи, які здійснюють державне регулювання в сфері містобудування.

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р
2. Закон України від 07.02.2002 № 3059-III "Про Генеральну схему планування території України" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 30, ст.204.
3. Закон від 16.11.1992 № 2780-XII "Про основи містобудування" // Відомості Верховної Ради України від 29.12.1992 1992 р., № 52, ст. 683
4. Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI "Про регулювання містобудівної діяльності" // Відомості Верховної Ради України, N 34, ст.343.
5. Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV "Про архітектурну діяльність" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 31, ст.246.
6. Закон України від 23.03.2000 № 1602-III "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 25, ст.195.
7. *Берданова О.В.* Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
8. *Біла С.О.* Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / С. О. Біла. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
9. *Державна регіональна політика: Навч.посібн.* / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007 – 64 с.
10. *Кутідзе Л.С.* Роль стратегічного планування у формуванні економічного потенціалу регіону / Л.С. Кутідзе // Вісник НУ «Політехніка»: Логістика. – 2009. – № 472. – С. 103-108.
11. *Основи регіонального управління в Україні.* Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
12. *Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє:* Монографія / Нац.акад.держ.упр. при Президентові України; Відп.ред. І.А.Грицяк. – К.: "К.І.С.", 2009. – 240 с.
13. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. /* Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].- Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

Змістовий модуль IV. Місцевий бюджет: політика доходів та видатків

Тема 7. Фінансово-бюджетне регулювання регіонального, міського розвитку

1. Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу.
2. Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів.
3. Бюджетна система: поняття і принципи побудови.

Основні поняття теми: Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічного і соціального розвитку міст, регіонів. Підвищення ролі фінансів в умовах

переходу до ринкових відносин. Бюджет як економічна і правова категорія. Розподільна і контрольна функція бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України. Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Міжбюджетні відносини. Регулювання міжбюджетних відносин. Сутність місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань. Фінансові ресурси місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Склад доходів місцевих бюджетів. Закріплені доходи. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування місцевого господарства

Тема 8. Фінансово-бюджетна політика місцевих органів влади

1. Формування та виконання місцевих бюджетів. Доходи та видатки місцевих бюджетів.

2. Сучасні механізми та методи залучення кредитних та інвестиційних ресурсів в економіку міст та регіонів.

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.
2. Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI “Бюджетний кодекс України” // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572).
3. Закон України від 06.12.2012 № 5515-VI “Про державний бюджет України” на 2013 рік” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 5-6, ст.60).
4. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI “Податковий кодекс України” // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112).
5. *Основи регіонального управління в Україні*. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
6. *Балацький Є.О.* Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів / Є.О. Балацький // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – Серія Економіка. – 2012. Том XI. – С. 268-277.
7. *Бечко П.К.* Місцеві фінанси: навч. Посібник / П.К. Бечко, О.В. Ролінський. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с. ISBN 963-577-304-1.
8. *Большенко С.Ф., Никифорова Н.И.* Особливості формування місцевих бюджетів в європейських країнах /С.Ф. Большенко Н.И. Никифорова. [Електронний ресурс], Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vcpi/TRtEV/2009_6/6_2009/3_Bolchenko_dr.pdf
9. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. /* Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов

(співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].-
Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

Змістовий модуль V. Перспективи розвитку підприємницької діяльності

Тема 9. Напрямки розвитку підприємництва в Україні

1. Нормативно-правова база щодо підприємництва.
2. Ознаки підприємницької діяльності. Принципи підприємництва.

Основні поняття теми: Поняття підприємницької діяльності, її ознаки та принципи. Нормативно-правова база щодо підприємництва. Ознаки підприємницької діяльності: самостійна діяльність; ініціативна діяльність; систематична діяльність; діяльність на власний ризик; підприємницька діяльність здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями); досягаються економічні й соціальні результати; метою підприємницької діяльності є отримання прибутку. Принципи підприємництва: вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності; самостійний вибір постачальників і споживачів продукції; вільний найом підприємцем працівників; комерційний розрахунок та власний комерційний ризик; вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків; самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності.

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р
2. Закон України від 16.01.2003 № 436-IV “Господарський кодекс України” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144)
3. Закон України від 07.02.1991 № 698-XII “Про підприємництво” втрачає чинність з 01.01.2004р. (на основі Господарського кодексу України)
4. Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 № 1359-XIV “Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів” // Офіційний вісник України від 21.01.2000 р., № 1, стор. 29, стаття 6.
5. *Соловійов В.П.* Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія / В. Соловійов В.П., Г. Кореяно, І. Голова юк – К.; Фенікс, 2008. – 224 с.
6. *Берданова О.В.* Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
7. *Державна регіональна політика:* Навч.посібн. / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007 – 64 с.
8. *Управління розвитком міста / За ред..* Вакуленка В.М., Орлатого М.К. – К.: НАДУ, 2006. – 389 с.
9. *Основи регіонального управління в Україні. Підруч.* (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
10. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. /* Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов

(співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].-
Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

Змістовий модуль VI. Інноваційний розвиток територій

Тема 10. Основні напрями підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, місті

1. Необхідність і перешкоди формування цілісної системи управління територіями.

2. Використання різноманітних форм інституційної підтримки регіонального розвитку: український та зарубіжного досвіду.

3. Інноваційний розвиток територій.

Основні поняття теми: Інституції інноваційного розвитку територій. Локальні виробничі системи або кластери як галузево-територіальні добровільні об'єднання підприємницьких структур. Технопарки як тип інноваційних структур регіонального розвитку. Вільні економічні зони та території пріоритетного розвитку. Їх перелік, класифікація

Рекомендована література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р
2. *Основи регіонального управління в Україні*. Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
3. *Соловійов В.П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія* / В. Соловійов В.П., Г. Корсянко, І. Голова юк – К.; Фенікс, 2008. – 224 с.
4. *Куйбіда В.С., Білоконь Ю.М. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід*. – К.: Логос, 2009. – 108 с.
5. *Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав – членів Ради Європи* // В.С. Куйбіда, В.А. Негода, В.В. Толкованов. – К. Вид-во «Крамар», 2009. – 170 с.
6. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].-*
Режим доступу:
<http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Планування розвитку територій»

Разом: 90 год., з них: лекції (8 год.), семінарські (8 год.), індивідуальна робота (4 год.), самостійна робота (36 год.), модульний контроль (4 год.)

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III	Змістовий модуль IV		Змістовий модуль V	Змістовий модуль VI	
	Тема 1. (1 бал) Теоретичні основи регіональної та міської економіки (1 бал)					Тема 5. Регулювання економічного розвитку населених пунктів (1 бал)	Тема 6. Основи містобудівної діяльності (1 бал)		Тема 8 Фінансово- бюджетна політика місцевих органів влади (1 бал)	
Лекції (теми, бали)										
Семінарські заняття (теми, бали)		Тема 2 Механізм і державної регіональної політики міст та регіонів (2 бали)		Тема 4. Регулювання економічного розвитку міст та регіонів. Ефективне використання трудо- вих та земельних ресурсів (2 бал)				Тема 7. Фінансово- бюджетне регулювання регіонального, міського розвитку (2 бали)		Тема 10 Основні напрямки підвищення ефективності інноваційної інвестиційної діяльності в регіоні, місті (2 бали)
СР (бали)	2	3	Тема 3 Оцінка економічного потенціалу регіону (міста) та обґрунтування перспективних	3	2	2	4	Тема 9. Інституційне забезпечення розвитку територій (5 балів)	-	6

			напрямів його використан ня (5 балів)							
ІНДЗ (бали)	20									
Поточни й контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10 (в т. ч.: виступ, повідомлення, участь у дискусії)									
Модульн ий контроль	<i>КМР – 1 (I модуль; 25 балів)</i> <i>КМР – 2 (II модуль; 25 балів)</i>									

VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота слухачів передбачає цілеспрямований пошук ефективних способів вивчення дисципліни, свідоме ставлення та послідовність в роботі, вміння використовувати наявну наукову літературу, публікації у періодичних виданнях, Інтернет-мережі, планування цілеспрямованої наукової пізнавальної та дослідницької роботи.

Формами самостійної роботи можуть бути:

- опрацювання наукових, періодичних, електронних джерел з основних питань держави, суспільства та державного управління, місцевого самоврядування;
- опрацювання законодавства України та нормативно-правової бази, які регулюють суспільні відносини у різних сферах життєдіяльності суспільства;
- підготовка завдань до семінарських занять;
- підготовка виступів, доповідей на науково-комунікативних заходах з даної проблематики.

Аудиторна робота слухачів передбачає роботу під час лекційних та семінарських занять, групових та індивідуальних консультацій.

Поряд з цими формами використовуються *тестові завдання*.

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Теоретико-методичні основи планування розвитку міст та регіонів			
Тема 1. Теоретичні основи регіональної і міської економіки (3 год.)	Усне опитування	2	
Тема 2. Механізми державної регіональної політики міст та регіонів (3 год.)	Підготовка семінарського завдання	3	
Змістовий модуль II. Основні форми державного регулювання міської, регіональної економіки			
Тема 3. Оцінка економічного потенціалу регіону (міста) та обґрунтування перспективних напрямів його використання (3 год.)	Усне опитування	5	
Тема 4. Регулювання економічного розвитку міст та регіонів. Ефективне використання трудових та земельних ресурсів (3 год.)	Підготовка до семінарського заняття	2	
Змістовий модуль III. Розробка оптимальної територіальної структури господарського комплексу			
Тема 5. Регулювання економічного розвитку населених пунктів (6 год.)	Усне опитування	2	
Тема 6. Основи містобудівної діяльності (3 год.)	Усне опитування	2	
Змістовий модуль IV. Місцевий бюджет: політика доходів та видатків			
Тема 7. Фінансово-бюджетне регулювання регіонального, міського розвитку (3 год.)	Підготовка до семінарського заняття	2	
Тема 8. Фінансово-бюджетна політика місцевих органів влади (6 год.)	Усне опитування	4	

Змістовий модуль V. Перспективи розвитку підприємницької діяльності			
Розвиток соціально-гуманітарної сфери регіону			
Тема 9. Напрямки розвитку підприємництва в Україні (3 год.)	Усне опитування	4	
Змістовий модуль VI. Інноваційний розвиток територій			
Тема 10. Основні напрями підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в регіоні, місті. (3 год.)	Підготовка до семінарського заняття	6	
Разом: 36 год.		Разом: 32 бали	

VII. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Мета ІНДЗ: перевірка засвоєння слухачами основного матеріалу дисципліни, отримання навиків роботи з першоджерелами, вміння орієнтуватися в законодавстві України, самостійно робити висновки з проблематики, яка була висвітлена в ІНДЗ.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична та практична робота у межах навчальної програми курсу на основі знань, умінь, навичок, які слухачі отримали під час занять і відображають зміст декількох тем дисципліни або всього курсу.

Види ІНДЗ та система їх оцінювання:

- тематичний реферат (20 балів);
- мультимедійний проект – презентація (20 балів);
- реферування літератури (20 балів).

1. Формою самостійної роботи слухачів є підготовка **тематичного реферату** (тема узгоджується з викладачем) на відповідну тему в межах курсу навчальної дисципліни.

Обсяг реферату визначається вмінням слухача стисло і водночас вичерпно розкрити тему: показати значення питання, що розглядається, оцінити, як воно висвітлюється в спеціальній літературі та розв'язується на практиці, зробити висновки та обґрунтувати власні пропозиції. При вдалому розкритті тем достатньо до 15 сторінок основного тексту (крім списку літератури та додатків).

Титульний аркуш реферату повинен мати такий зміст: назва Міністерства, назва університету; назва кафедри; назва навчальної дисципліни; назва роботи; прізвище, ім'я та по-батькові слухача, курс, особистий підпис; посада, прізвище та ініціали викладача, який перевірятиме реферат.

За титульним аркушем слідує зміст роботи, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури. Усі розділи й підрозділи реферату мають бути виділені заголовками та в разі потреби підзаголовками й відображені в змісті роботи.

Технічна характеристика реферату: шрифт основного тексту – Times New Roman; розмір шрифту (кегель) – 14; відстань між рядками – 1,5; поля тексту:

зверху, знизу – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см; нумерація сторінок – праворуч зверху, без крапки в кінці. На титульній сторінці номер не ставиться.

Укладаючи список використаної літератури слід додержуватись вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу належить розташувати в алфавітному порядку авторів (назв). Бібліографічні записи у «Списку...» повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу робляться в тексті в квадратних дужках із позначенням їх порядкового номера в списку й сторінок через кому.

2. Підготовка мультимедійного проекту (презентації) передбачає володіння слухачами мультимедійними технологіями. У проекті має міститися текст, що розкриває тему та зображення, що її ілюструють. Викладачеві надається роздрукована та електронна копії.

3. Реферування літератури відображає зміст 2-3 джерел із визначеної теми (тема узгоджується з викладачем). Слухач має опрацювати обрану тему та підготувати відповідний документ. Обсяг реферування літератури має бути в межах 5 сторінок формату А 4 (без списку літератури та додатків). До реферованої літератури додаються ксерокопії реферованих статей. Технічні вимоги: шрифт основного тексту – Times New Roman; розмір шрифту (кегель) – 14; відстань між рядками – 1,5; поля тексту: зверху, знизу – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см; нумерація сторінок – праворуч зверху, без крапки в кінці.

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ п/п	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1.	Повнота розкриття теми	10
2.	Логічність викладу матеріалу	5
3.	Оформлення, що відповідає вимогам	3
4.	Обсяг, що відповідає вимогам	2
Разом		20 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	17 – 20	Відмінно
Достатній	13 – 16	Добре
Середній	8 – 12	Задовільно
Низький	0 – 7	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень слухачів з навчальної дисципліни.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Макс. к-ть балів	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5	Модуль 6	Σ
1.	Відвідування лекцій	1	1		1	2			4
2.	Відвідування семінарських занять	2	2	2		2		2	8
3.	Виконання завдання для самостійної роботи	10	10	10	10	10	10	10	60
4.	Робота на семінарському занятті (в т. ч.: доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії)	5	5	5		5	5		20
5.	ІНДЗ	20							20
6.	Написання модульної контрольної роботи	25			25			25	50
Усього			18	17	36	19	15	37	162
									162:100=1,62

Згідно з «Положенням про організацію навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи навчання в Київському міському педагогічному університеті імені Б.Д. Грінченка», результати навчання слухачів щодо опанування навчальної дисципліни оцінюються за 100-бальною шкалою.

При цьому у процесі навчання за цим предметом слухач може отримати максимальну кількість балів.

Ураховуючи підрахунок за цією таблицею, максимальна кількість балів, яку може набрати слухач у процесі навчання, становить 207, відтак перевідний коефіцієнт становитиме для цієї дисципліни $207:100=2,07$. Тому при підсумовуванні балів, набраних за таблицею, одержану суму належить поділити на 2,07.

Для отримання позитивної оцінки для складання заліку слухачу необхідно набрати не менше 60 балів. Слухачу, який набрав від 0 до 59 балів виставляється «незадовільно» – залік не зараховується.

Переведення результатів, отриманих за 100-бальною шкалою оцінювання в 4-х бальну та шкалу за системою ECTS здійснюється за такою схемою:

Оцінка ECTS	Значення оцінки	Оцінка за шкалою університету	За національною шкалою
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів	відмінно
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82-89 балів	добре
C	Добре – в цілому добрий рівень знань	75-81 балів	

	(умінь) з незначною кількістю помилок		
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69-74 балів	задовільно
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60-68 балів	
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перекладання за умови належного самостійного доопрацювання	35-59 балів	Незадовільно
F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1-34 балів	

Тестові завдання для контролю знань з вивчення дисципліни

1. Прогнозування поєднує в собі наступні елементи:

- передбачення;
- інтуїція;
- пропонування.

2. За об'єктами прогнозування у системі прогнозів вирізняють такі основні групи прогнозів:

- прогнози ресурсів;
- прогнози розвитку економіки;
- прогнози суспільних потреб.

3. За часовим горизонтом прогнози класифікують на:

- термінові;
- оперативні;
- короткострокові;
- середньострокові;
- довгострокові.

4. На перехідному етапі від планової (адміністративно-командної) економіки до ринку виділяють плани:

- директивний,
- індирективний,
- регулятивний
- індикативний.

5. Суб'єктами макроаналізу, прогнозування, індикативного і державного регулювання економічної системи виступають:

- окремий громадянин;
- сектор домашніх господарств,
- підприємницький сектор,
- державний сектор.

6. Підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їхнього ресурсного потенціалу передбачає:

- реструктуризацію економічної бази регіонів і створення умов для диверсифікації на новій технологічній основі;
- розбудову та модернізацію інфраструктури, яка підвищить інвестиційну привабливість регіонів.

7. Основні функції планування:

- аналітична;
- прогнозна;
- інструментальна;
- гіпотетична.

8. Державна регіональна політика спрямована насамперед на розв'язання таких проблем:

- низька інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна активність у них;
- нерозвинуті виробнича та соціальна інфраструктури;
- зростання регіональних диспропорцій у сфері соціально-економічного розвитку регіонів;
- слабкі міжрегіональні зв'язки;
- низька політична активність населення регіонів;
- нераціональне використання людського потенціалу.

9. Відмітьте законодавчі акти, якими на державні органи покладені обов'язки з розробки прогнозів та програм соціально-економічного розвитку:

- Конституція України;
- Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні";
- Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України";

10. Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 015 року передбачає:

- два етапи реалізації;
- три етапи реалізації;
- п'ять етапів реалізації.

11. Загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля затверджуються:

- законом України;
- постановою Кабінету Міністрів України.

12. Стратегічне планування регіонального розвитку включає такі стадії:

- розробка концепції регіонального розвитку;
- обґрунтування важливих пропорцій;
- формування системи цільових програм.

13. Стратегія соціально-економічного розвитку регіону визначає зміст основних напрямів діяльності органів місцевого самоврядування:

- управління соціально-економічним розвитком;
- управління бюджетом і фінансами;
- управління економікою і підприємництвом;
- управління майном і землею;
- управління зовнішньоекономічною діяльністю;
- охорона навколишнього середовища

14. Суб'єктами державної регіональної економічної політики виступають:

- центральні органи виконавчої влади;
- адміністрація Президента України;
- місцеві органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування.

15. Метою державної регіональної політики є:

- збільшення національного багатства країни шляхом ефективного використання природно-ресурсного, трудового і науково-технічного потенціалу кожного регіону та тісного співробітництва між регіонами;

- послідовне здійснення заходів щодо поступового вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення ефективності територіального поділу праці, раціоналізації системи розселення, врахування економічних, соціальних, історико-культурних та інших особливостей регіонів під час проведення місцевих економічних реформ;
- підтримання внутрішньорегіональної збалансованості економічного розвитку, екологічного стану, соціально-демографічного і суспільно-політичного процесу.

16. Середньостроковий прогноз економічного і соціального розвитку України розробляється на:

1. 1 рік
2. 5 років
3. Більше 5 років

17. Короткостроковий прогноз економічного і соціального розвитку України розробляється на:

1. 1 рік
2. 5 років
3. Більше 5 років

18. Державна стратегія регіонального розвитку розробляється на:

1. 1 рік
2. 5 років
3. Більше 5 років

19. Бюджет адміністративно-територіальної одиниці та програми їх соціально-економічного розвитку розробляється на:

1. 1 рік
2. 5 років
3. Більше 5 років

20. Основними принципами, на яких базується державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку є:

1. Цілісності.
2. Об'єктивності.
3. Науковості.
4. Гласності.
5. Самостійності.
6. Самодостатності.
7. Рівності.
8. Дотримання загальнодержавних інтересів

21. Відзначте державні органи, які беруть участь в розробці державних прогнозів і програм

- Верховна Рада України;
- Кабінет Міністрів України;
- Центральні органи виконавчої влади.

22. Кабінетом Міністрів затверджується:

- державна стратегія регіонального розвитку;
- регіональна стратегія розвитку.

23. Угоду щодо регіонального розвитку підписує:

- Президент України;
- Прем'єр-міністр України;
- Віце Прем'єр-міністр України (за напрямком);
- голова обласної державної адміністрації.

24. Розроблення стратегії регіонального розвитку спирається на місцеві нормативно-правові акти, серед яких:

- розпорядження голови обласної державної адміністрації;
- розпорядження голови обласної ради;
- генеральний план розвитку області;
- рішення громадських організацій області;
- схема-прогноз розвитку та розміщення продуктивних сил області на період до 2015 року.

25. Основним джерелом інформації для оцінки соціально-економічного стану регіону є:

- інформаційно-аналітичний центр облдержадміністрації;
- департамент регіонального розвитку Міністерства економіки України;
- Державна служба статистики України;
- обласне управління статистики;

26. Підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їхнього ресурсного потенціалу передбачає:

- реструктуризацію економічної бази регіонів і створення умов для диверсифікації на новій технологічній основі;
- прийняття певного нормативно-правового акту місцевим органом державної влади;
- розбудову та модернізацію інфраструктури, яка підвищить інвестиційну привабливість регіонів.

27. Депресивні території поділяються на такі групи:

- регіон;
- промисловий район;
- сільський район;
- селище;
- місто обласного, республіканського в АРК значення.

28. Основними інструментами державної регіональної політики є:

- надання субвенцій для забезпечення розвитку інфраструктури;
- забезпечення умов для створення нових підприємств;
- формування державної та регіональної інфраструктури залучення інвестицій;
- втілення європейських стандартів в життєдіяльність регіонів.

29. Згідно вітчизняного законодавства регіон це:

- територія Автономної Республіки Крим, області, міста Київ та Севастополь;
- суб'єкт системи адміністративно-територіального устрою України

30. Складовими державної регіональної політики є:

- соціальна,
- економічна;
- екологічна;
- гуманітарна;
- науково-технічна;
- інформаційна;
- урбаністична;
- зовнішньоекономічна;
- управлінська.

31. Система взаємопов'язаних документів державної регіональної політики включає:

- Стратегію розвитку України;
- Генеральну схему планування території України;
- Державна стратегія регіонального розвитку;
- Статут територіальної громади;
- Схеми планування територій на регіональному і місцевому рівнях.

32. Розвиток людських ресурсів передбачає:

- забезпечення високих стандартів навчання, доступного для працівників протягом усього періоду їхньої виробничої діяльності;
- збільшення народжуваності;
- активізацію співпраці між сферами освіти, науки та виробництва;
- забезпечення зайнятості.

33. Розвиток міжрегіональної співпраці передбачає:

- розширення міжрегіональної взаємодії;
- збільшення території регіону;
- розвиток транскордонного співробітництва.

34. Створення інституційних умов для регіонального розвитку передбачає:

- розширення фінансово-економічних можливостей територіальних громад;
- територіальна реформа;
- проведення адміністративно-територіальної реформи;
- узгодження дій усіх рівнів влади щодо розвитку регіонів.

35. Державною стратегією регіонального розвитку передбачено наступні фінансово-економічні інструменти регіонального розвитку:

- підвищення ефективності використання коштів з бюджетів;
- фіскальні інструменти (місцеві податки та збори, добровільні приватні кошти);
- місцеві запозичення;
- вдосконалення системи державних закупівель;
- підвищення ролі ЗМІ у висвітленні економічної складової розвитку регіону;
- операції із землею та нерухомістю.

36. Державною стратегією регіонального розвитку передбачено наступні інституційні інструменти регіонального розвитку:

- сприяння створенню спеціальних інституцій розвитку територій;
- створення нових підприємств;
- підтримка створення технопарків, бізнес-інкубаторів, ділових центрів тощо.

37. Елементами процесу стратегічного планування є

- оцінка конкурентних переваг і недоліків регіону;
- можливості та загрози щодо подальшого розвитку регіону.

38. Розвиток людських ресурсів передбачає:

- забезпечення високих стандартів навчання, доступного для працівників протягом усього періоду їхньої виробничої діяльності;
- збільшення народжуваності;
- активізацію співпраці між сферами освіти, науки та виробництва;
- забезпечення зайнятості.

39. Розвиток міжрегіональної співпраці передбачає:

- розширення міжрегіональної взаємодії;
- розвиток транскордонного співробітництва.

40. Створення інституційних умов для регіонального розвитку передбачає:

- розширення фінансово-економічних можливостей територіальних громад;
- проведення адміністративно-територіальної реформи;
- узгодження дій усіх рівнів влади щодо розвитку регіонів.

Дайте відповідь «так» або «ні» на запитання

41. Прогноз — це пошук реалістичного й економічно виправданого рішення, це зусилля, які докладаються з метою розрахувати майбутнє.

- так;
- ні.

42. Пошуковий прогноз носить управлінський характер, пов'язаний з можливістю прийняття на основі отриманих знань управлінського рішення. Він розробляється на основі наперед визначених цілей (нормативів)

- так;
- ні.

43. Нормативний прогноз носить здебільшого теоретико пізнавальний (науково-дослідний) характер, не враховує цілеспрямованих дій з боку суб'єктів управління. Його завдання—з'ясувати, як буде розвиватися досліджуваний об'єкт при збереженні існуючих тенденцій.

- так;
- ні.

44. Об'єктом прогнозування є економічні, соціальні, науково-технічні та інші явища й процеси в економіці країни, її галузях і комплексах.

- так;

- ні.

45. Об'єктом прогнозування виступає держава в особі державних органів управління певного ієрархічного рівня, економічні служби органів місцевого самоврядування, а також економічні служби підприємств та організацій різних форм власності.

- так;

- ні.

46. Концепція соціально-економічного розвитку регіону — це цілеспрямований комплексний документ, який включає систему найважливішої політики розвитку регіону в стратегічній перспективі на основі необхідної і достатньої економічної самостійності (стратегічні пріоритети, цілі, пропорції і механізми).

- так

- ні

47. Державне прогнозування економічного соціального розвитку України та її регіонів являє собою наукове передбачення ситуації, яка може скластися в перспективі залежно від використання тієї чи іншої стратегії розвитку.

- так;

- ні.

48. Суттєва різниця між планом і прогнозом полягає в тому, що в плані відображається та втілюється уже прийняте господарське рішення, а прогноз характеризує перспективні його контури.

- так;

- ні.

49. Об'єктом дослідження макроекономічних систем, зокрема прогнозування, планування і державного регулювання є агреговані показники, які відображають сукупність в інформаційних економічних одиниць, які складають одне ціле.

- так;

- ні.

50. Індикативне планування — це процес прийняття рішень, які мають обов'язковий характер (силу закону) для об'єктів планування. Директивні плани мають адресний деталізацією характер і відзначаються надмірною

- так;

- ні.

51. Метою системи освіти є створення в суспільстві умов, за яких кожна людина мала б можливість одержати освіту будь-якого типу і рівня та інших освітніх послуг закладів освіти.

- так;

- ні.

52. Локальні виробничі системи або кластери — це галузево-територіальні добровільні об'єднання підприємницьких структур, що тісно співпрацюють із науковими установами, громадськими організаціями та органами місцевої влади з і метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та сприяння економічного розвитку регіону.

- так;

- ні.

53. Технологічний парк – юридична особа або об'єднання на підставі договору про спільну діяльність юридичних осіб (учасників), головною метою яких є діяльність щодо виконання інвестиційних та інноваційних проектів, виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та конкурентоспроможної на світових ринках продукції.

- так;

- ні.

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Планування розвитку територій» передбачає:

- Робочу навчальну програму дисципліни.
- Плани, конспекти лекцій.
- Опорні плани-конспекти лекцій (для слухачів).
- Плани семінарських занять.
- Комплекс завдань для поточного контролю.
- Нормативно-правові акти України, що стосуються забезпечення вивчення основних тем дисципліни в електронному вигляді.

Глибокі знання теорії державного управління неможливі без обов'язкового поєднання пасивного, як правило, набуття слухачами певних знань на *лекціях* з активною і наполегливою підготовкою до практичних та семінарських занять і викладанням свого бачення (на основі вивчення відповідних законів, практики їх застосування та літературних джерел) щодо вирішення того чи іншого питання, вміння вести аргументовану полеміку, обстоювати свою точку зору на групових заняттях.

Семінарські заняття – це набуття слухачами навичок застосування здобутих знань при вирішенні тієї чи іншої проблемної життєвої ситуації.

Одержані слухачем на практичних заняттях оцінки враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни «Планування розвитку територій».

Консультація – один із видів навчальних занять (індивідуальні або групові), що проводяться з метою отримання слухачами відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних положень або аспектів їх практичного застосування. У процесі консультацій (особливо поточного консультування) допускається діагностичне тестування знань слухачів для виявлення ступеня засвоєння окремих теоретичних положень, теорій, закономірностей, рівня сформованості практичних умінь і навичок та перевірки ефективності прийомів і методів навчання, що використовуються під час аудиторних занять.

Основними особливостями модульного структурування навчальної дисципліни є її здатність до:

- забезпечення обов'язкового опрацювання кожного компонента дидактичної системи і наочне його подання в модульній програмі та модулях;
- формування чіткої структуризації змісту навчання, послідовного викладу теоретичного матеріалу, забезпечення навчального процесу інформаційно-предметною системою оцінки і контролю засвоєння знань, що дозволяє коригувати процес навчання;
- передбачення варіативності навчання, адаптації навчального процесу до індивідуальних можливостей і потреб слухачів.

Кредит (залікова одиниця) – це уніфікована одиниця обсягу та вимірювання результатів навчання, досягнутих слухачем на певний момент виконання програми навчання.

Навчальний модуль – це задокументована, логічно завершена та відносно самостійна частина навчального курсу, сукупність теоретичних та практичних завдань відповідного змісту та структури з розробленою системою навчально-

методичного та індивідуально-технологічного забезпечення, необхідним компонентом якого є відповідні форми рейтингового контролю.

Змістовий модуль – система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному модулю.

Фонд кваліфікаційних завдань – це сукупність кваліфікаційних завдань, призначених для перевірки змістового чи навчального модуля.

Рейтинг (рейтингова оцінка) – це чисельна оцінка досягнень слухача, яка визначається за багатобальною шкалою в процесі виконання ним заздалегідь визначеної сукупності навчальних завдань.

Вивчення модуля завершується *модульним контролем* – перевіркою рівня засвоєння навчального матеріалу модуля. Модульний контроль проводиться на практичному занятті згідно з розкладом занять. Модульний контроль проводиться незалежно від виду підсумкового контролю навчальної дисципліни.

Підводячи *рейтинг* досягнень слухачів з навчальної дисципліни його максимальна кількість може складати 100 балів. Діагностуючи результати вивчення навчального матеріалу модулю чи змістовного модулю доцільно враховувати результати поточного оцінювання знань слухачів та відвідування занять, якщо вони були системно продуманими (наприклад, за відвідування заняття – 1 бал). У підсумковій рейтинговій оцінці необхідно враховувати й результати науково-дослідної роботи слухачів, їх участь в олімпіадах та інше (за рішенням кафедри).

Перед початком вивчення навчальної дисципліни чи окремого модуля, на вступній лекції, до слухачів необхідно довести всю необхідну інформацію, що стосується цілей навчальної дисципліни (модуля); термінів, порядку та умов здійснення модульного контролю; завдань для самостійного вивчення, що дозволить їм планувати свій навчальний час, забезпечить своєчасну та якісну підготовку до модульного контролю.

Індивідуальна робота слухача є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для реалізації його творчих можливостей через індивідуально-спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Індивідуальні заняття проводяться з одним або кількома слухачами під керівництвом викладача за окремим графіком, складеним кафедрою, затвердженим завідувачем кафедри із зазначенням дня, часу, аудиторії та прізвища викладача, який проводить заняття, з урахуванням потреб і можливостей слухача.

Індивідуальне навчальне заняття проводиться з слухачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Індивідуальні навчальні заняття організуються за окремим графіком. Види індивідуальних навчальних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю (крім державної атестації) визначає викладач.

Звертаючись до опублікованих джерел слід враховувати динамізм законодавства й мати на увазі, що окремі положення можуть застаріти, втратити актуальність. Важливо також пам'ятати, що коментарі до законів є їх науковим тлумаченням, висловлені там позиції аж ніяк не можуть вважатись обов'язковими, істиною в останній інстанції, яка не підлягає критичній оцінці й оспорюванню. Авторитет відповідних джерел визначається ґрунтовністю аналізу й вагомістю аргументів, а не титулованістю авторів.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. *Балацький Є.О.* Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів / Є.О. Балацький // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. – Серія Економіка. – 2012. Том XI. – С. 268-277.
2. *Берданова О.В.* Стратегічне планування: навч. посіб. / О.Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
3. *Бечко П.К.* Місцеві фінанси: навч. Посібник / П.К. Бечко, О.В. Ролінський. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с. ISBN 963-577-304-1.
4. *Большенко С.Ф., Никифорова Н.И.* Особливості формування місцевих бюджетів в європейських країнах /С.Ф. Большенко Н.И. Никифорова. [Електронний ресурс], Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vcpi/TRtEV/2009_6/6_2009/3_Bolchenko_dr.pdf
5. Державна регіональна політика: Навч.посібн. / Н.М.Гринчук, В.М.Вакуленко, – К.: НАДУ, 2007 – 64 с.
6. *Основи регіонального управління в Україні.* Підруч. (з грифом МОН України) / За ред.: В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К.:НАДУ, 2011. – 635 с.
7. *Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє:* Монографія / Нац.акад.держ.упр. при Президентові України; Відп.ред. І.А.Грицяк. – К.: "К.І.С.", 2009. – 240 с.
8. *Соловійов В.П.* Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія / В. Соловійов В.П., Г. Кореянко, І. Голова юк – К.; Фенікс, 2008. – 224 с.

Допоміжна

1. *Біла С.О.* Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / С. О. Біла. – К.: НІСД, 2011. – 88 с.
2. *Регіональний розвиток та просторове планування територій:* досвід України та інших держав – членів Ради Європи // В.С. Куйбіда, В.А. Негода, В.В. Толкованов. – К. Вид-во «Крамар», 2009. – 170 с.
3. *Європейські орієнтири місцевого і регіонального розвитку:* Збірник матеріалів та документів / Заг. Ред.. М. Пухтинського, О. Власенка. – К. : Вид-во Академії муніципального управління. 2009. 508 с.
4. *Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону:* Практичний посібник / Бавран Б. Вігода А. Девідсон Г., Мамонова В., Федів І., Санжаровський І. За ред.. Санжаровського І. – К.: Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
5. *Кутідзе Л.С.* Роль стратегічного планування у формуванні економічного потенціалу регіону / Л.С. Кутідзе // Вісник НУ «Політехніка»: Логістика. – 2009. – № 472. – С. 103-108.

Електронні версії начальних посібників та підручників

1. *Енциклопедія державного управління : у 8 т. /* Нац. акад. держ.упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія : О.Ю Амосов (співголова), О.С.Ігнатенко (співголова) та ін. – 2011. – 408 с. [Ел. ресурс].- Режим доступу: <http://212.111.196.8:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx>

2. *Пушкар З., Пушкар Б.*, Стратегічне планування регіонального розвитку // Українська наука: минуле, сучасне й майбутнє випуск 13, 2008р. [Електронний ресурс]: Заголовок з екрану http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2008_13/Puskar.pdf
3. *Кукса І.М., Гончаров Є.В. Черняков І.С.* Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону [Електронний ресурс]: Заголовок з екрану http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Kulsa_Gonc.pdf